

הלכות יום טוב - ט

בישול והכנה מיום טוב לשבת

ביצה ב, ב

והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו, חול מכין לשבת וחול מכין ליום טוב ואין יום טוב מכין לשבת ואין שבת מכינה ליו"ט (דאי משום הכנה בידים ולומר שיאפו ויבשלו מבעוד יום, בהדיא כתיב את אשר תאפו אפו, רש"י).

תוס' ביצה ב, ב ד"ה והיה

תימה הואיל והכנה דאורייתא היאך אופין ומבשלין מיום טוב לשבת. וכי תימא על ידי ערובי תבשילין, וכי אתי תקנתא דרבנן וליעקר הכנה דאורייתא. ונראה ליישב דרבה גופיה אזיל לטעמיה דאית ליה הואיל ואי מקלעי אורחין חזי ליה השתא נמי חזי ליה ... דכל דבר אפוי ומבושל לא שייך ביה הכנה שאינו מחוסר רק תקון בעלמא, דמעיקרא הוה חזי ליה, רק גבי ביצה שהוא דבר חדש שלא היתה בעולם ולא היתה ראויה כלל מעיקרא.

רש"י ביצה ד, א ד"ה הכנה

דאמר הכנה בידי שמים מתסרא מיום טוב לשבת, דסעודת שבת בעיא הזמנה מיום חול מגזרת הכתוב.

שוע"ר סי' שיח

ג אם חל יום טוב במוצאי שבת אסור [מה שבישל בשבת בשוגג] עד מוצאי יום טוב, מפני שאין שבת מכינה ליום טוב. ויש אומרים שאין הכנה שייך בזה, מטעם שיתבאר בסי' תק"א. ויש לחוש לסברא הראשונה.

שוע"ר סי' תקא

יח יום טוב שחל להיות אחר שבת אסור להדליק ביום טוב שיורי הלפידים והפתילות שנדלקו וכבו בשבת, אלא אם כן נדלקו וכבו פעם אחת קודם השבת, מפני שהם יותר נוחים להדליק כשנדלקו כבר פעם אחת וכבו שהאור נאחז בהן היטב, ונמצא שהכבייה שנכבו בשבת היא מכשרת ומכינה אותם להדלקה ביום טוב, ואין שבת מכינה ליום טוב ... ויש אומרים ... שאין כבייה זו חשובה הכנה גמורה, כיון שגוף הפתילה כבר היה בעולם, אלא שעל ידי כבייה זו היא נוחה יותר להדליק, ואין בזה כדאי לאסור את גוף הפתילה והלפידים. ולענין הלכה יש לחוש לסברא הראשונה.

שוע"ר סי' תקיג

א ביצה שנולדה ביום טוב שחל להיות אחר השבת, או בשבת שאחר יום טוב, אסורה באכילה בו ביום מן התורה, לפי שכל ביצה שנולדה ביום זה כבר היא נגמרת במעי התרנגולת ביום שלפניו, ונמצא שיום אתמול הכין את הביצה לאכלה ביום זה שנולדה בו, ואם אתמול היה שבת או יום טוב, נמצא ששבת או יום טוב הכין ותיקן אכילת יום טוב או שבת שאחריו, והתורה אמרה והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו וגו'. ואין הכתוב מדבר באפייה ובישול ושאר תיקון צרכי סעודה הנעשים בידי אדם, שהרי כבר נאמר את אשר תאפו אפו וגו', הא אין הכתוב מדבר אלא בהכנת שמים, כגון ביצה שנגמרת במעי אמה ומוכנת לאכלה למחר. ואמרה תורה ביום הששי, כלומר סתם ששי יום חול הוא, ובו והכינו את אשר יביאו, כלומר יום זה שהוא חול מכין אכילת יום קדש שלאחריו, אבל יום קדש דהיינו יום טוב אינו מכין ליום קדש שלאחריו.

ט שבת ויום טוב הסמוכים זה לזה ביצה שנולדה בראשון אסורה אף בשני עד הערב, לפי שעל ידי לידה זו היא מוכנת לאכילה, שיותר טובה היא לאכילה ביצה שנולדה ויצאה לאויר העולם מביצה הנמצאת במעי תרנגולת השחוטתה, וכבר נתבאר שאין יום טוב מכין לשבת ולא שבת ליום טוב. ואיסור זה אינו אלא מדברי סופרים, שהרי ביצה זו מן התורה מותר לאכלה בו ביום שנולדה ... וכיון שמותרת בו ביום נמצא שעל ידי לידה זו הוכנה לאכלה בו ביום, ולפיכך היא מותרת גם ביום שלאחריו, כיון שיום זה לעצמו הכין ולא ליום שאחריו ... אלא כיון שמדברי סופרים אסור לאכלה ביום שנולדה כמו שנתבאר, נמצא שיום זה שנולדה בו הכין את הביצה לאכלה ביום שלאחריו, וכיון שאין יום טוב מכין לשבת ולא שבת ליום טוב, לפיכך אסור לאכלה גם ביום שלאחריו מדברי סופרים.

שוע"ר סי' תקכז

א אע"פ שאסור לעשות אפילו כל מלאכות אוכל נפש לצורך מוצאי יום טוב, מכל מקום אם חל יום טוב להיות בערב שבת, מן הדין היה מותר לעשותן ביום טוב לצורך השבת שלאחריו, שהרי המבשל (או עושה שאר מלאכות) ביום טוב לצורך החול אינו לוקה מן התורה, הואיל והתבשיל ראוי לבו ביום (אלא אם כן בישל סמוך לחשכה שאין עוד שהות ביום לאכול ממנו) כמ"ש בסי' תק"ג. אלא שחכמים אסרו לטרוח ביום טוב לצורך החול, כיון שאפשר לטרוח בחול עצמו. אבל שבת שאחר יום טוב, כיון שאי אפשר לטרוח בשבת עצמה היה ראוי להתיר לטרוח ביום טוב לכבוד השבת ... אעפ"כ תיקנו חכמים שלא לבשל ולעשות שאר כל מלאכות אוכל נפש ביום טוב לצורך שבת שלאחריו אפילו בעוד היום גדול, אלא אם כן הניח עירוב תבשילין, דהיינו שיבשל תבשיל אחד מערב יום טוב, ויהיה תבשיל זה שמור אצלו שלא יאבדנו ולא יאכלנו עד לאחר שתיקן ועשה כל צרכי שבת.